אבא שלחא. פר"ח ומר הביאו לי שלחין בשבת[א] והלכה כר' יוסי דקי"ל מעשה רב[ב] וכן נראה דמי מייתי כדפי' בקונט' ולא מייתי רמיה אלא לומן נמי לא קפיד טפי הוה ליה למתני דר' יוסי אבוה דשרי לקמן בהדיא של אומן[ג]: **לא אמרו עבודין אלא לענין טומאה בלבד.** פרש"י שמין עור מקבל טומאה עד לאחר עיבוד ואם תאמר והא אמר זמנים בפ' דם חטאת (דף נג: ושם)[ד] מניין לרבות עור משהופשט תלמוד לומר לאחר שיהא עליה תכונת יכול אף עור שלא הופשט תלמוד לומר בגד מה בגד מקבל טומאה אף כל דבר המקבל טומאה משמע דעור משהופשט מקבל טומאה[ה] ויש לומר דהתם כשימדו ליעיבה והכא כשלא ימדו[ו] ופ"ה מותר לטלטלו בשבת מהא דאמר לקמן (לקמן קכג.) מלענין טומאה לאו מנא הוא לענין שבת נמי לאו מנא הוא מכח שניטל מחמת עיבוד לאו עוקלה[ז] ס"פ מלענין טומאה לאו מנא הוא מנא הוא לענין שבת נמי לאו מנא הוא מכח שניטל מחמת עיבוד לאו עוקלה טהורה ואם תמקינה למיתה טמאה לומר ר"י דהתם מיירי כשעשה בה שום שינוי ותיקון למיתה אבל ביחוד בעלמא למיתה אינה טמאה אבל היכא דהוי מנא לענין טומאה ע"י יחוד לגבי שבת הוי מנא אלא יחוד וכן משמע התם דקאמר תרגמא מצי אלישע דרבא בגלמי דזימנין דמימלך עלייהו ומשוי להו מנא להכי מוכח לטלטולה מע"ג לאכתי לא לימלך עלה והיא טהורה:

ארבעים אבות מלאכות חסר אחת בנגד מי. דהרבה מלאכות יש דמיין להדדי והוה לן למחשבינהו כולן כאחת כדפרין בפרק כלל גדול (לקמן עג:) היינו זורה היינו בורר היינו מרקד ומשום חילוק מועט שביניהם לא הוה מחלקינן להו מי לאו דקיש להו לל"ט מלאכות הן כנגד שום דבר לכך נעי כנגד מי:

בנגד כל מלאכה שבתורה. לכתורה נראה דליף נמי ממשכן שהרי לכך נמשכה פרשת שבת לפרשת משכן ועוד דמי לא ליף ממשכן ק"ו היכי ידעינן לדידיה מי ניהו מלאות מלאכות ומי תולדות[ח] דאין סברת לומר שמדעתם נירנו מלאכות המשובות ועשוסו אבות[ט] ועוד דבהדיא תנן לקמן בהזורק[י] המוציא חייב שכך היתה עבודת הלויים[יא] אלא לפי שיש[יב] מלאכות דומות זו לזו[יג] ואלו עושין שתיהן אבות כגון מרקד ובורר לכך[יד] חלקוס חכמים להשלים מנין מלאכות שבתורה הוחיל וחלוקות קלת זו מזו ומי לפשר לומר כן דלא פליג מדקתמר בסמוך תניא כמ"ד כנגד עבודות המשכן משמע דפליגי ועוד למאן דלית ליה דרשא דמלאכת ומלאכה מנא ליה דחשיב זורה ובורר בשמים ועוד לקמן משמע דמטעם דכנגד עבודות המשכן גריעא[טו] אית לן למחשוביהו בתמידי דקתמר מצי ורמז בפרק כלל גדול (לקמן עג:) כל מילתא דהוי במשכן אע"ג דליכא דדמיא לה חשיב לה: **הם העלו קרשים כו'.** לפילו רבנן דפליגי מרבי יוסי ברבי יהודה[טז] גבי נעץ קנה ברשות הרבים וברחבו טרסקל ולית להו גוד אחית מודו בעגלה שהיא רשות היחיד כיון דעגלה גופה יש תוכן בזקיפה עשרה ורוחב מרובעה אע"פ שמתחתיה רשות הרבים וברים כל גגות (עירובין פט.) [ד"ה במתילות] המלכתי יותר: **ואתם אל תבניסו.** ומפ"ה לא הויא מב כדפריסית לעיל (דף ג.) [ד"ה פשטן] מלא

אבא שלחא הוה[א] ואמר הביאו שלחין ונשב עליהן מיתיבי[ב] נסרין של בעה"ב מטלטלין אותן ושל אומן אין מטלטלין אותן ואם חישב לתת עליהן פת לאורחין בין כך ובין כך מטלטלין שאני נסרים דקפיד עלייהו ת"ש עורות בין עבודין ובין שאין עבודין מותר לטלטלן בשבת לא אמרו עבודין אלא לענין טומאה בלבד מאי לאו לא שנא של בעל הבית ולא שנא של אומן לא של בעה"ב אבל של אומן מאי אין מטלטלין אי הכי הא דתני ולא אמרו עבודין אלא לענין טומאה בלבד לפלוג וליתני בדידה בד"א בשל בעה"ב אבל בשל אומן לא כולה בבעל הבית קמיירי כתנאי עורות של בעה"ב מטלטלין אותן ושל אומן אין מטלטלין אותן ר' יוסי אומר אחד זה ואחד זה מטלטלין אותן: **הדור יתבי וקמיבעיא להו הא**[ג] דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כנגד מי אמר להו ר' חנינא בר חמא כנגד עבודות המשכן אמר להו ר' יונתן בר' אלעזר כך אמר רבי שמעון ברבי יוסי בן לקוניא כנגד[ד] מלאכה מלאכתו ומלאכת שבתורה ארבעים חסר אחת בעי רב יוסף[ו] ויבא הביתה לעשות מלאכתו ממנינא הוא או לא א"ל אביי וליתי ספר תורה ולימני מי לא[ז] אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן לא זזו משם עד שהביאו ספר תורה ומנאום אמר ליה כי קא מספקא לי משום דכתיב[ח] והמלאכה היתה דים ממנינא הוא והא כמאן דאמר[ט] לעשות צרכיו נכנס או דילמא ויבא הביתה לעשות מלאכתו ממנינא הוא והאי והמלאכה היתה דים הכי קאמר דשלים ליה עבידתא תיקו תניא כמאן דאמר בנגד עבודות המשכן דתניא אין חייבין אלא על מלאכה שביוצא בה היתה במשכן הם זרעו ואתם לא תזרעו הם קצרו ואתם לא תקצרו הם העלו את הקרשים מקרקע לעגלה ואתם לא תכניסו מרה"ר לרה"י הם הורידו את הקרשים מעגלה לקרקע ואתם לא תוציאו מרה"י לרה"ר הם הוציאו מעגלה לעגלה ואתם לא תוציאו מרה"י לרה"י מרה"י לרשות היחיד מאי קא עביד אביי ורבא דאמרי תרוויהו ואיתימא רב אדא בר אהבה מרשות היחיד לרה"י דרך רשות הרבים: **בגיזי צמר ואין מטלטלין:** אמר רבא[י] לא שנו אלא שלא טמן בהן אבל טמן בהן מטלטלין אותן איתיביה ההוא מרבנן בר יומיה לרבא טומנין בגיזי צמר ואין מטלטלין אותן כיצד הוא עושה נוטל ניסול שמנין מלא דנקט סילודא דפת וכסי מפרש בפרק כלל גדול (לקמן דף עד:): **קרקע.** רשות הרבים: **עגלה.** רשות היחיד שגבוהה י' ורחבה ד': **דרך רשות הרבים.** לחויל שבין העגלות רשות הרבים: **אינו טמן כהן מטלטלין לאוכן.** קס"ל השתא דמילי מילי קתני מתניתין ולאו להכך דטמן כהן קאי: **הסוף מרבנן בר יומיה.** לאומו היוס בא לבית מדרשו תחלה[כ]: נוטל

שלחא הוה. לומן לעבד עורות: **ואמר.** בחול: **הביאו שלחין ונשב עליהן.** מלמא לא קפיד: **דקפיד עלייהו.** שמא יתקלקלו: **ולא אמרו עבודין.** לא הוזכרו לחלק בין עבודין לשאין עבודין: **אלא לענין טומאה.** דעבודין מקבלין טומאה ולא שאין עבודין: **לפלוגי בדידה.** בטלטול גופיה ליכא לפלוגי בשל לומן בין עבודין לשאין עבודין דעבודין קפיד עלייהו: **בד"א.** דעבודין מותר לטלטלן בשל בעה"ב אבל של לומן מאחר שעבדן קפיד עלייהו: **הדור יתבי.** ליפלוגי בבעה"ב דליירי ביה ולא משכח לפלוגי אלא לענין טומאה ומי שקיק לבעה"ב דליירי ביה ונקט לומן[מ] מפסקה למילתיה טפי מדהשתא: **הדור יתבי.** הגי רבנן דלעיל: **כנגד עבודות המשכן.** לומן המנויות שם בפרק כלל גדול[נ] היו לריכין למשכן ופרשת שבת נסמכה לפרשת מלאכת המשכן ללמוד הימנה: **שבשורה.** שכתובים בכל התורה ומכי קאמר קרא (שמות כ) לא תעשה כל מלאכה כמנין כל מלאכה שבתורה: **לא זזו משם.** לא ידענא היכא מיתמר. ומיהו [מפשר][ס] לענין ו"ו דגמון לתמר מדפרכינן לה נמי בקדושין[ע] גבי ו"ו דגמון ומתרלינן מינהו הוו בקיאי בחסרות ויתרות ס"ת לענין לומיות מיתמר ומכח ליכא לשנויי הכי: **משום דכתיב והמלאכה היתה דים.** ולי מנינן לתרוייהו הוו מלבעיס ומדתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת אחת מיכא חד לא למנינא הוא ומכאי תרי לחיכא למימר לא מלאכה נינהו ולא ידענא מי מייתייהו נפיק ומכי קא מיבעיא ליה והמלאכה היתה דים ממנינא היא ומלאכה ממש קאמר ומכי קאמר המלאכה שהיו עושין היו עושין לי לא פחות מן הלורך ולא יותר מן הלורך כגון ריידוי טסין לניפוי הקרסיס לדי היו מרדדין לותם וכן בטווי של ילישות[פ] ומהי לעשות מלאכתו לוא למפיק ומסייע למאן דאמר במסכת סוטה (לו:) לעשות לרכיו נכנס לשכב עמה אלא שנרשתה לו דמות דיוקנו של אביו ואמר לו עתידין אתן ליכתב על אברי לפוד לרוך שיממה שמך מביניהם כו' או דילמא מהי לעשות מלאכתו מלאכה ממש לוא למיכא היא ומסייע לה לחידך: **והאי והמלאכה היתה דים.** לאו מלאכה היא אלא כלאחר יד כדמשמע קרא בהשתא נדבה וכמאן דאמר שלימה ליה עבידתא מלאכת ההשתא אלא היו לריכין עוד וכל מידי דרמי עליה למיעבד קרי ליה עבידתא כדאמרינן במסכת סוטה (דף לג.) בטילת עבידתא דאמר אלא לאיימות להיכלא ואיבו אלא לענא מלחמה להחריב: הם זרעו וקלרו סמנין לללבוע תכלת ועורות חילים וטחנו ונפו ומכח ליכא לשנויי דקתני בתמני' בחבות מלאכות הוא

מלאכת הוא. לומן לעבד עורות: **ואמר.** בחול: **הביאו שלחין ונשב עליהן.** מלמא לא קפיד: **דקפיד עלייהו.** שמא יתקלקלו: **ולא אמרו עבודין.** לא הוזכרו לחלק בין עבודין לשאין עבודין: **אלא לענין טומאה.** דעבודין מקבלין טומאה ולא שאין עבודין: **לפלוגי בדידה.** בטלטול גופיה ליכא לפלוגי בשל לומן בין עבודין לשאין עבודין דעבודין קפיד עלייהו: **בד"א.** דעבודין מותר לטלטלן בשל בעה"ב אבל של לומן מאחר שעבדן קפיד עלייהו: **הדור יתבי.** ליפלוגי בבעה"ב דליירי ביה ולא משכח לפלוגי אלא לענין טומאה ומי שקיק לבעה"ב דליירי ביה ונקט לומן[מ] מפסקה למילתיה טפי מדהשתא: **הדור יתבי.** הגי רבנן דלעיל: **כנגד עבודות המשכן.** לומן המנויות שם בפרק כלל גדול[נ] היו לריכין למשכן ופרשת שבת נסמכה לפרשת מלאכת המשכן ללמוד הימנה: **שבשורה.** שכתובים בכל התורה ומכי קאמר קרא (שמות כ) לא תעשה כל מלאכה כמנין כל מלאכה שבתורה: **לא זזו משם.** לא ידענא היכא מיתמר. ומיהו [מפשר][ס] לענין ו"ו דגמון לתמר מדפרכינן לה נמי בקדושין[ע] גבי ו"ו דגמון ומתרלינן מינהו הוו בקיאי בחסרות ויתרות ס"ת לענין לומיות מיתמר ומכח ליכא לשנויי הכי: **משום דכתיב והמלאכה היתה דים.** ולי מנינן לתרוייהו הוו מלבעיס ומדתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת אחת מיכא חד לא למנינא הוא ומכאי תרי לחיכא למימר לא מלאכה נינהו ולא ידענא מי מייתייהו נפיק ומכי קא מיבעיא ליה והמלאכה היתה דים ממנינא היא ומלאכה ממש קאמר ומכי קאמר המלאכה שהיו עושין היו עושין לי לא פחות מן הלורך ולא יותר מן הלורך כגון ריידוי טסין לניפוי הקרסיס לדי היו מרדדין לותם וכן בטווי של ילישות[פ] ומהי לעשות מלאכתו הוא למפיק ומסייע למאן דאמר במסכת סוטה (לו:) לעשות לרכיו נכנס לשכב עמה אלא שנרשתה לו דמות דיוקנו של אביו ואמר לו עתידין אתן ליכתב על אברי לפוד לרוך שיממה שמך מביניהם כו' או דילמא מהי לעשות מלאכתו מלאכה ממש הוא ומסייע לה לחידך: **והאי והמלאכה היתה דים.** לאו מלאכה היא אלא כלאחר יד כדמשמע קרא בהשתא נדבה וכמאן דאמר שלימה ליה עבידתא מלאכת ההשתא אלא היו לריכין עוד וכל מידי דרמי עליה למיעבד קרי ליה עבידתא כדאמרינן במסכת סוטה (דף לג.) בטילת עבידתא דאמר אלא לאיימות להיכלא ואיבו אלא לענא מלחמה להחריב: הם זרעו וקלרו סמנין לללבוע תכלת ועורות חילים וטחנו ונפו ומכח ליכא לשנויי דקתני בתמני' בחבות מלאכות הוא

מוסף תוספות

א. ור' יוסי לטעמיה דאמר לקמן 'א' זה וא' זה ממלטלין אותן'. רמב"ן. ב. דאי לאו דקים לי', לא הוה עבידי מעשה. רמב"ן. ג. דבריהיה דלקמן ר' יוסי אומר אחד זה ואחד זה ממלטלין אותן', יותר מפורשת להביא ראיה מזה. רמב"ן, [אלא] שאמר כן בשבת, ומשום דמעשה רב הביאוה לזה, ולא הביאו מתניתא דלקמן. ריטב"ם. ד. גבי דם חטאת שניתז על העור. ריטב"ם. ה. ואפי' שאינו עבוד. ריטב"ם. ו. דאחר עיבוד, אפי' מחשבה לא בעי אבל קודם עבוד בעי מחשבה. תוס' זבחים נג: ד"ה ממן. ז. [ונקשה] כיון דשאינם עבודין אינם מקבלים טומאה, היאך ניטלין בשבת, נימא מדלגבי טומאה לאו מנא הוא, לענין שבת נמי לאו מנא הוא, [ר"ל]. ריטב"ם. ח. דבשלמא לת"ק כל מלאכה דהויא במשכן הויא אב, ואידך תולדה, כדאיתא לקמן בפ' הזורק (צו:). ריטב"ם. ט. עד שהשלימום לל"ט, והשאר עשאום תולדות. תוס' סמ"ס. י. אלמא במשכן ילפינן. מי' כר"ן. ולא אתו (כולהו) דלא כר"ש בר יוסי. ריטב"ם. יא. ודאי כולהו מדרי דמשכן ילפינן, אלא. תוס' סמ"ס. למר גמר כולה מילתא [מנינא ומלאכות. שיטה לכר"ן] ממשכן, ולמר וכו' (ש)מצאו להן סמך במנין מלאכות שבתורה, וכיון שידעו מנין, למדו חשיבותן ממשכן. רמב"ן. ולא הוצרך ללמוד מלאכה ומלאכת הכתובים בתורה אלא. ריטב"ם. יב. בל"ט מלאכות שמנו חכמים. ריטב"ם. יג. שהיה נראה למנותם אחת. ריטב"ם. יד. הוצרכנו לומר שכנגד ל"ט מלאכות הכתובות בתורה הם, ואינם ל"ט אם לא תמנה לאלו בשלש. ריטב"ם. טו. (ד)בלאו דרשא דמלאכה ומלאכות. תוס' סמ"ס.

רב נסים גאון

ולא אמרו עבודין אלא לענין טומאה בלבד. עיקר דילפה מישתכח במסכת חולין בפ' הערב והרוטב (דף קכב) וכולן שעיבדן או שהילך בהן כדי עבודה טהורין. ובתוספתא וכולן שעיבדן ושהילך בהן כדי עבודה טהורין משום עור. **אותיביה ההוא מרבנן בר יומיה לרבא.** זה התלמיד אמרו עליו באותו היום נכנס לבית המדרש על כן קרו ליה בר יומיה. וכיוצא בו אמרנו בשחיטת קדשים (זבחים פ"ה דף נז) היה שם תלמיד אחד שבא לשמש לבית המדרש ור' יוסי הגלילי שמו. וכבר היה רב אידי אבוה דר' יעקב בר אידי הוו קרי ליה בר בי רב דחד יומא, כמו שאמרו (חגיגה דף ה) רב אידי אבוה דר' יעקב בר אידי הוה רגיל דהוה אתי תלתא יחתין באורחא, הוה קאי חד יומא בבי רב והדר אזיל תלתא ירחין באורחא הוה קאי חד יומא באשפיזיה והדר אתי, הוה קא קרו ליה בר בי רב דחד יומא. חלש דעתיה קרי אנפשיה (איוב יב) שחוק לרעהו אהיה, אמר ליה ר' יוחנן במטותא מינך לא תעניש רבנן, נפק ר' יוחנן ודרש (ישעיה נח) ואותי יום יום ידרושון וכי ביום דורשין אותו ובלילה אין דורשין אותו, אלא לומר לך כל העוסק בתורה אפילו יום אחד בשנה לשמה מעלה עליו הכתוב כאילו עוסק כל השנה כולה. סליק פרק במה טומנין

תורה אור השלם

1 וַיְהִי בְּהֵיוֹם הַזֶּה וַיָּבֵא הַבַּיְתָה לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ וְאֵין אִישׁ מֵאַנְשֵׁי הַבַּיִת שָׁם בַּבָּיִת: בראשית לט יא

2 וְהַמְּלָאכָה הָיְתָה דַּיָּם לְכָל הַמְּלָאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהוֹתֵר: שמות לו ז

גליון הש"ס

רש"י ד"ה לא זזו לא ידענא כו'. עיין נרכות דף כה ע"ב רש"י ד"ה מלן שמעת ליה וש"נ:

מוסף רש"י

לא זזו משם. לא פיפקפ היכא (קדושין ל.).

רבינו חננאל

אבא שלחא, פירוש פושט עורות היה. וקבלנו מרבותינו דהילכתא כר' יוסי דקי"ל מעשה רב. ואמר ר' ישמעאל בר' יוסי אבא שלחא הוה ואמר הביאו שלחין ונשב עליהן. נמצא כי עשה מעשה כשמותעתו דתניא עורות של בעל הבית מטלטלין אותן, של אומן אין מטלטלין אותן, ר' יוסי אומר זה וזה מטלטלין. הילכך עורות של אומן הואיל וראויין לישב עליהן ואין נפסדין אינו מקפיד עליהן ומותר לטלטלן, אבל נסרין של אומן הואיל ואם ישב עליהן נפגמין הלכך קפיד עליהן ואסור לטלטלן. אמר ר' חנינה הא דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כנגד עבודות המשכן. ותניא כוותיה אין חייבין אלא על מלאכה שביוצא בה היתה במשכן, כיצד הן זרעו וקצרו והעלו קרשים מקרקע לעגלה אתם לא תזרעו ולא תקצרו כו'. הא דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כו', וא"ר יונתן בן אלעזר כנגד מלאכת ומלאכה שבתורה[ס] והן ס"א, כשתוציא ג' מלאכות הכתובין בויכולו השמים, דו' שכתוב בהן ועשית ויעשה ותעשה, ולרגל המלאכה, וי"ג שכתוב כל מלאכת עבודה הרי כ"א, נשארו מ' ובכללם ששת ימים תאכל מצות וכו' לא תעשה מלאכה. ולמה זכה, כי בפירוש אמרו בתלמוד א"י שבא זה הכתוב להשלים ל"ט מלאכות בתורה. ויש מי שמוציא מכלל אלו מ', ויבא יוסף הביתה לעשות מלאכתו, ונשארו ל"ט. ויש מי שמוציא והמלאכה היתה דים, ולדברי הכל נשארים ל"ט מלאכות. **פיס' בגיזי צמר ואין מטלטלין אותן.**

ס) ג"ק ב. נקמן עג. וש"נ, ע) [ועי' תוי"ט שבת פ"י מ"ב סד"ה מנות ועי' מיהוש' רמב"ן] וכסי פיט"מן, ג) קידושין ג. ע"ש, ד) סוטה לו:, ה) ס"פ מספקנ, ו) [נקמן עג.], ז) כסי"פ ליתא בפסקר, ח) [לף נ.], ט) [עי' רש"י בע"ן], י) [פי' תמר כב מידי סוה לסוה קרי לי' בר בי רב למד יומא בתגיגה ה: עיון], כ) [לף נו.], ל) [לעיל ה. נקמן קפ.].